



Eu când vreau să fluier, o felie de viață pe-o felie de cer

EU CÂND VREAU SĂ FLUIER, FLUIER de Andreea Vălean • TEATRUL NAȚIONAL din TÂRGU-MUREȘ
• Data reprezentației: 6 iunie 1998 • Regia: Theodor Cristian Popescu • Scenografia: Marius Alexandru Dumitrescu • Muzica și interpretarea: Ada Milea • Cu: Sorin Leoveanu, Dan Rădulescu, Gabriel Dumitraș, Delia Martin, Mirel Ovidiu Rusu, Ion Fiscuteanu.

Un fel de polimorfism bolnav de relativitate pare să caracterizeze esteticile teatrale primate de publicurile europene și, cu toate acestea, mușcătura din felia de viață a devenit din nou mult prea frecventă și se bucură de prea mare succes ca să nu traducă de fapt un nou val de adecvare a vieții teatrului la viața vieții.

E și una dintre primele concluzii ale DRAMAFEST-ului din această primăvară, al cărui fruct privilegiat este o piesă scrisă de o tânără absolventă de sociologie, Andreea Vălean, actualmente studentă iarăși, dar la Regie... **Eu când vreau să fluier, fluier** pare a transcrie un soi de experiență personală: o studentă la sociologie obține aprobările pentru un set de experimente într-o școală de corecție și purcede entuziast la

testarea unui eșantion de încarcerări. Jocul ei intelectual, mânat de cele mai bune intenții dar și de mica vanitate a omului de știință care vrea "să lumineze" pe cei slabi și păcătoși se transformă repede în coșmar, căci unul dintre tineri îl ia ostatic pe gardian și, ca-n filme, grupul plănuiește o evadare "à l'américaine", cu bani de răscumpărare și elicopter, în vreun tărâm mirific de peste mări și oceane. Visul adolescent, încărcat de ranchiune, clișee și imbolduri pătimășnaive, ce dezvăluie caracterele și pune bine în contrast sordidul greu de imaginat al "corecționalului", se destramă brusc, în climax, atât gardianul cât și deținuții lăsându-se uciși – fără să știe – de foamea care îi macină: hrana trimisă de comandant, în așteptarea "elicopterului", se dovedește otrăvită.

Piesa e scurtă, plină de tensiune, cu personaje foarte vii, nemaipunând la socoteală că atinge dureros chestiuni stringente ale actualității de la noi, dar nu numai: infraționalitatea juvenilă, regimul de detenție inuman, corupția, violența și, nu în ultimul rând, mirajul "depărtărilor", al emigrării ca soluție de salvare. Tema sa centrală rămâne însă o anumită orbire morală a lumii celor

aparent integrați față de lumea paralelă, a celor excluși. Theodor Cristian Popescu, regizor care și-a asumat în mod declarat un program de valorificare a textului de teatru contemporan, de la noi și de aiurea, citește piesa de debut a Andreei Vălean într-o cheie deloc pitorească, accentuând cu mare finețe dar și cu forță rupturile tragice din fiecare erou: spectacolul său are un ritm copleșitor și o autenticitate – aproape carnală, așa zice – care nu lasă nici o șansă divagației.

Spațiul propus de Marius Alexandru Dumitrescu pentru "sala de studiu" a casei de corecție este desenat cu o simplitate și o exactitate milimetrice; cu singurul amendament la adresa realismului strict că doi dintre pereții camerei, față în față, sunt reprezentați de public, acesta fiind integrat astfel atmosferei și obligat să ia contact aproape tactil cu personajele și situația. Rigoarea severă a acestui spațiu este însă concurată de o instanță înaltă, "exterioră" dar și "interioară": pe o schelărie ușoară, o fată cu o chitară va comenta **live**, mai ales în deschidere și la final, desfășurarea acțiunii, cu un soi de balade ce amintesc vag de Dylan, cântece disperat-ironice, de o excepțională poezie (Ada Milea).

Spectacolul este, însă, în primul rând unul de actori, și în asta se ascunde, de altfel, și calitatea regizorului-pedagog Theodor Cristian Popescu. Jucat de studenții (azi, absolvenții) târgumureșeni, el e și o carte de vizită de zile mari pentru trei dintre ei, Sorin Leoveanu, Dan Rădulescu și Gabriel Dumitraș (Jupânul, Nepotul și Ursul, eșantionul de trei încarcerări ales de studenta la sociologie, foarte corect dar poate prea demonstrativ întruchipată de Delia Martin). Este imposibil de stabilit o ierarhie a calităților actoricești dezvăluite de tinerii aflați la debut, atât de armonios construite și de dăruit asumate le sunt propunerile. Frenetic,

monomaniac, dur, fragil și bufon, Sorin Leoveanu pare să reînvie un gen de actor (dar și un soi de personaj) tipic teatrului și cinematografului furioșilor; în timp ce Dan Rădulescu creionează cu mare rafinament o tipologie mai degrabă neaoșă, de poezie a mahalalei, amestecată cu o moralitate timidă și o forță necontrolată. Foarte spectaculos ca ofertă încă din scriitură, rolul năpăstuitului cioban semi-alienat (coborât parcă din familia lui

Ion din **Năpasta**) îi dă lui Gabriel Dumitraș o mare șansă de a-și pune în valoare însușirile de actor de poziție dar și un lirism de finețe, conținut, lăuntric. Bine desenată, cu aplomb, viclenie și cu un soi de fragilitate cazonă e apariția gardianului în interpretarea lui Mirel Ovidiu Rusu. Condensat și tulburător, **Eu când vreau să fluier, fluier** de la Târgu-Mureș trebuie luat foarte în serios, fiind mai mult decât o sumă de debuturi valo-

roase. Piesa și spectacolul par să semnaleză o schimbare de direcție ce corespunde, de fapt, unei schimbări de mentalitate dar și de generație, în ce privește atât artistul cât și spectatorul de teatru: splendoarea luxuriantă a eseurilor regizorale pe teme clasice și "universaliste" intră în declin, iar "felia de viață", dată afară pe ușă, intră pe fereastră; fie ea și pe aceea, cu gratii, a unei închisori.

Miruna Runcan

SC **cronica**

În căutarea cabaretului pierdut

Astă-noapte

ASTĂ-NOAPTE (Ezen egy éjszaka), scenariu de Nagy István după Rejtő Jenő • TEATRUL NAȚIONAL din TÂRGU-MUREȘ, Compania "Tompa Miklós" • Data reprezentației: 6 februarie 1998 • Regia: Nagy István • Decorul și costumele: Szabó Annamária • Coregrafia: Timár Tamás • Acompaniament la pian: Sárosi Péter • În distribuție: Ferenczy István, Mende Gaby, Mózes Erzsébet, Viola Gábor, Magyar Gergely, Béres Günther Attila, Bocskor Salló Lóránt, Tatai Sándor, Kátay István, Fodor Piroška, Kovács Agnes-Anna, Simon Andrea, Sugó Erzsébet, Abódi Ferenc, Osváth Jenő, Abódi József, Szász Béla.

Nu-i deloc ușor să faci astăzi spectacole de cabaret, în sensul strict al cuvântului, și îndeosebi de cabaret politic. Teatrul maghiar are o tradiție solidă în materie, dar după primul război mondial se observă o ruptură, poate iremediabilă: trupele teatrale maghiare din România, Vojvodina, Slovacia etc. se îndepărtează de genul cabaretistic, și din cauza noilor condiții politico-sociale. Scopul principal al acestor trupe era (și este în continuare) ocrotirea limbii materne și a culturii proprii, cabaretul fiind astfel lăsat pe ultimul plan. Rareori se montau așa-zise spectacole de cabaret, de obicei în preajma Revelionului; ele aveau succes la public, însă nu erau de fapt

decât spectacole de varietăți, uneori de un gust îndoielnic.

Trupa "Tompa Miklós" a Naționalului din Târgu-Mureș a ieșit în fața publicului cu un spectacol "de cabaret" realizat de actorul Nagy István pe un scenariu propriu, scris după operele umoristice ale lui Rejtő Jenő. Acesta a fost unul dintre cei mai populari autori din Ungaria; romanele sale de aventuri, scrise sub pseudonimul P. Howard, făceau și fac și astăzi deliciul a mii de cititori. Personajele sunt mateloți, gangsteri, docheri, mercenari, "fete vesele", soldați ce trăiesc în lumea mizeră a porturilor; ele participă la expediții în Africa și trăiesc aventuri uneori incredibile, pline de umor. Catalogat drept un scriitor minor, Rejtő

Jenő a fost foarte târziu recunoscut drept un autor de valoare. Datorită scenariului ce stă la baza spectacolului târgu-mureșean, tinerii – și nu numai – pot descoperi o altă latură a sa, cea de fin observator al vieții

aristocrației, și talentul lui de a ridiculiza snobismul protipendadei budapestane. Scenariul e o adaptare a romanului omonim al autorului, cu inserții de scenete și schițe umoristice. Un mărunț funcționar budapestan scie, în momentele sale de inspirație, scenete vesele, pe care, într-un târziu, le oferă unei trupe de cabaret. Într-în astfel în lumea atât de pestriță a actorilor.

Publicul ce umple până la refuz teatrul (ehei, de mult n-a mai văzut sala mare a Naționalului atâta lume !) poate savura un spectacol distractiv de aproape trei ore și jumătate, impropriu numit cabaret. El are și câteva neajunsuri: îi lipsesc cupletele satirice, sunt prea puține momente muzicale și nu se dansează decât la prolog și epilog. În schimb, se cântă "pe viu", cu acompaniament de pian, prestația la acest capitol fiind acceptabilă.

Actorii sunt, în majoritate, excelenți. Exceptional este Ferenczy István (laureat al premiului "Szentgyörgyi István"), în rolul unui bătrân cabotin din teatrul de provincie. Mende Gaby